

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ім. М. І. ПИРОГОВА

Кафедра філософії та суспільних наук

ФІЛОСОФІЯ В СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ ТА СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСАХ

МАТЕРІАЛИ ДОПОВІДЕЙ ТА ВИСТУПІВ
У ВСЕУКРАЇНСЬКІЙ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ

ФІЛОСОФІЯ В СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ ТА
СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСАХ

друкарня-видавництво
ТВОРИ
творимо разом

ISBN 978-617-552-740-5

9 786175 527405

www.tvoru.com.ua

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ІМ. М.І. ПИРОГОВА

Кафедра філософії та суспільних наук

**ФІЛОСОФІЯ
В СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ
ТА
СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ
ДИСКУРСАХ**

МАТЕРІАЛИ ДОПОВІДЕЙ ТА ВИСТУПІВ

**У ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ**

21-22 листопада 2024 року

**Вінниця
ТВОРИ
2024**

УДК 1(091):004.83

Ф 56

Рекомендовано до друку Вченою радою Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова (протокол № 4 від 27.12. 2024).

Матеріали подані в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, власних імен, посилань, за грамотність, літературний стиль та інші відомості. Редколегія залишає за собою право скорочувати та редагувати подані матеріали. Рукописи не повертаються. Організатори конференції та члени редколегії не завжди поділяють думки учасників (авторів).

Ф 56 **Філософія в сучасному науковому та соціально-політичному дискурсах.** Матеріали доповідей та виступів V Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю 21-22 листопада 2024 року. Вінниця : ТВОРИ, 2024. 204 с.

ISBN 978-617-552-740-5

Збірник містить матеріали доповідей та виступів учасників V Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю **«Філософія в сучасному науковому та соціально-політичному дискурсах»**, яка відбулась у Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова 21-22 листопада 2024 року з нагоди святкування Міжнародного дня філософії. У поданих матеріалах висвітлюється широке коло актуальних проблем розвитку філософських дисциплін від минулих часів до сучасних. Збірник адресовано науковцям, працівникам закладів вищої та середньої освіти, аспірантам, магістрантам, студентам та всім, хто цікавиться філософією й гуманітарними дисциплінами.

УДК: 1(091):004.83

© ВНМУ ім. М.І. Пирогова, 2024

© Кафедра філософії та суспільних наук, 2024

© Колектив авторів, 2024

© ТОВ «ТВОРИ», 2024

ISBN 978-617-552-740-5

3. Пригожин И., Стенгерс И. Время, хаос, квант. К решению парадокса времени / пер. с англ. Ю. А. Данилова. Изд. 5-е, испр. М.: Едиториал УРСС, 2003. 240 с.
4. Ханжи В. Б. Онтологическая и антропологическая парадигмы времени. *Философские проблемы биологии и медицины: сб. докл. и сообщ. ежегод. конф. / редкол.: Моисеев В. И. (гл. ред.) и др. М.: Принтберри, 2007– . Вып. 5: Нормативное и дескриптивное. 2011. С. 151–153.*
5. Кнох D. Bruno's Doctrine of Gravity, Levity and Natural Circular Motion. *Physis, new series.* 2002. Vol. 38. Pp. 171–209.
6. Кнох D. Copernicus's doctrine of gravity and the natural circular motion of the elements. *Journal of the Warburg and Courtauld Institutes.* 2005. Vol. 68. Pp. 157–211.
7. McGuire J. E., Tamny M. Certain Philosophical Questions: Newton's Trinity Notebook. Cambridge; New York: University Press, 1983. XII, 519 p.: ill.
8. Newton I. Certain philosophical questions. *Certain Philosophical Questions: Newton's Trinity Notebook / J. E. McGuire, & Martin Tamny.* Cambridge; New York: University Press, 1983. — Pp. 329–465.
9. Newton I. Letter I. To the Reverend Dr. Rickard Bentley, at the Bishop of Worcester's House in Park-street, Westminster, dated 10 December 1692. *Four Letters from Sir Isaac Newton to Doctor Bentley Containing Some Arguments in Proof of a Deity.* London: Printed for R. and J. Dodsley, Pall-Mall, MDCCLVI. Pp. 1–11. URL: <https://archive.org/details/FourLettersFromSirSaacNewtonToDoctorBentleyContainingSomeArgumentsInProofOfADEITY/mode/2up> (accessed: 15.11.2024).

Школьнікова Т.Ю.,

к.істор.н., доцент,

доцент кафедри філософії та суспільних наук

Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова

м. Вінниця, Україна

Школьнікова В.В.,

магістрант ЗВО

Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова

м. Вінниця, Україна

ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ ПРОБЛЕМИ ПІД ЧАС ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ У КРИТИЧНИХ СИТУАЦІЯХ

Прийняття рішень у кризових ситуаціях – це складний процес, який виходить далеко за межі звичайного вибору з кількох варіантів. У таких ситуаціях рішення вимагають максимальної чіткості та зваженості, але

часто їх доводиться приймати швидко, підсилюючи психологічний, етичний і моральний тиск. Велику роль відіграють і такі філософські аспекти, як вибір правильного рішення, моральна відповідальність, раціональність і особиста надійність. Складність кризової ситуації спонукає людину орієнтуватися на глибокі морально-етичні переконання та власні ідеологічні позиції для прийняття рішень, які відповідають не лише конкретній ситуації, а й внутрішнім цінностям та ідеалам. Саме тому, філософський аналіз таких рішень може допомогти краще зрозуміти, яким чином людина долає складні життєві ситуації, моральні дилеми, формує свій характер як особистість та приймає доленосні рішення, що залишають глибокий відбиток в його душі.

Данина песимістичному мотиву, думки про тлінність буття та існування не залишали людство з моменту його створення. Іноді нам здається, що можна перевернути гори, а буває й так, що світ не милий. Це дає підстави стверджувати, що під час вирішення проблеми людина покладається на свої відчуття. Однак, відчуття мінливі. Та сама подія в житті людини може сприйматися по-різному, навіть в залежності від настрою та оточення на даний момент. З іншого боку, відчуття не наближає людину до розуміння сутності, не допомагає осмисленню ситуації під час прийняття рішення у критичній ситуації. Тоді Ви скажете, що на допомогу може прийти інтуїція. Але ж інтуїція виникає поза свідомістю людини та опирається на відчуття чогось поганого, або навпаки приємного, позитивного. Таким чином, ми знов повертаємось до того, що рішення приймається на рівні відчуття.

Якщо зробити історичний екскурс до витоків філософських знань, можна виділити кілька шляхів вирішення проблем людства, особливо у важкі, критичні моменти їхнього існування.

Багато речей і подій, що відбувалися, були незбагненні для людського розуму, від того й страхів виникало більше. На думку наших предків, над подіями що відбувались мали владу божества, тому у прадавні часи зароджувались різні релігійні культу. Люди щиро вважали, що людське існування та природні явища залежать від волі богів, яким необхідно поклонятись та проводити певні обряди. Однак, вже в античній філософії, думки людини звертаються до космічного початку, з огляду на це і образ людини в античній філософії отримав назву космоцентричний. Відображення таких ідей можна знайти в працях давньогрецьких філософів Анаксимандра та Демокріта. Космос і небо, стають незбагненими для розуму, а людина сприймається як частина цього космосу, як мікрокосм. Так виникає поняття доля, підпорядкування чомусь вищому, незрозумілому, незбагненному, невідомому. В критичній ситуації деяким людям властиво підкоритися долі та не чинити опору. Середньовічний образ людини теоцентричний, відбувається підкорення не долі, а Богу. Теоцентризм – термін введений Аристотелем, що означає

верховенство Бога. Геоцентризм стає основою філософії Середньовіччя, а визнання існування Бога та Божої благодаті було джерелом і основою всього суцього. «Все що є – все від Бога», «Бог дав – Бог узяв», згідно з цими переконаннями можна простежити і поведінку людини в критичній ситуації: молитва та надія на Божу допомогу. Філософія Нового часу звільняється від ідеології церкви та розкриває натуралістичні погляди людини, її духовну сутність, природні здібності, пробуджуються інстинкти самозбереження. У складній ситуації ці інстинкти допомагають ухвалити правильне рішення. Змінюється і образ людини Нового часу, він стає антропоцентричний, коли людина вірить у себе та свої сили, активно пізнає світ і втілює свої ідеї в життя. Вперше, філософська думка звертається до розуму, як до основи поведінки людей та вирішення проблем.

Проте, проблема людини набуває особливої актуальності в ті періоди, коли гостро постає питання про життя та смерть, про мету існування, або продовження роду, тобто в критичні моменти життя. Людина постає перед вибором, як правильно діяти під час критичної ситуації, дослухатись розуму чи довіряти емоціям та інстинктам.

Теорія прийняття рішень, по суті, це вивчення моделей вибору людини і рішень щодо розв'язання проблем. Для виходу з критичної ситуації можна застосовувати різні концепції та методи: математичні, статистичні, економічні, технічні, з бізнес-адміністрування та психології. З метою вивчення закономірностей вибору шляхів подолання проблем та подальшого вирішення різного роду завдань звернемось до поглядів французького філософа, лауреату Нобелівської премії 1964 року з літератури, Жана-Поля Сартра. За словами філософа, саме моменти кризи розкривають справжню природу людини. У такій ситуації людина не має можливості прикриватися нормами та правилами поведінки. Постає проблема свободи, а саме свободи вибору дій. Це передбачає високий рівень відповідальності перед собою та суспільством, щоб вибір був не просто дією, а проявом індивідуальності, сили духу, боротьби за життя. Коли люди стикаються з труднощами, вони повинні приймати рішення в складних, обмежених обставинах, швидко та з усвідомленням того, що можуть бути фатальні наслідки.

У кризових ситуаціях людина досить часто змушена обирати між морально-етичним і практичним рішенням. Однак, коли особистий комфорт або безпека рідних суперечить суспільним інтересам, люди повинні вирішити, чи жертвувати власними інтересами заради інтересів інших. Такі моральні дилеми змушують людину замислюватись над своїми обов'язками та особистими цінностями, які формує суспільство з самого дитинства, оскільки етичні рішення мають значний вплив на самоідентичність. З точки зору німецького філософа Іммануїла Канта, раціональність є основою моральних рішень, а логіка має переважати у

важливих рішеннях. Однак, кризові ситуації часто викликають сильні емоції, які можуть або підтримувати, або перешкоджати розумовим процесам, що викликає паніку та нелогічність дій. Згідно з поглядами французького філософа та науковця Блеза Паскаля, емоції людини цінні, оскільки вони допомагають нам діяти інтуїтивно в ситуаціях, коли розум не має негайної відповіді. Таким чином, раціональне мислення допомагає об'єктивно оцінити ситуацію, а емоції слугують індикаторами особистих цінностей, що дозволяє знайти оптимальний баланс між логічною розважливістю і емоційною чуйністю.

Дослідження проблеми щодо прийняття рішень під час кризових ситуацій – це глибокий процес, який виходить за рамки звичайного прийняття рішень і включає такі філософські аспекти, як свобода думки, моральна відповідальність, етичні дилеми та особиста відповідальність не лише перед собою, але й перед суспільством, а в багатьох випадках і перед наступними поколіннями. У такі моменти людина стикається з необхідністю приймати рішення в ситуаціях, коли соціальні норми та правила, власні страхи і сумніви стають на шляху до вирішення проблеми. Філософія пропонує різні підходи до розуміння цих моментів.

Отже, філософське осмислення проблеми під час прийняття рішень у критичних ситуаціях яскраво показує, що це не просто вибір дії, раціональне чи емоційне рішення, а складний процес впливу сукупності переконань, розвитку та виховання особистості. Кожне рішення в момент кризи стає важливим актом самовизначення, яке формує особистість, розкриває її цінності якості, визначає морально-етичний і духовний розвиток, впливає на подальшу долю не лише індивіда, але й суспільства загалом.

Література:

1. Філософський аспект прийняття рішень. URL: <https://openarchive.nure.ua/server/api/core/bitstreams/6de282e7-c13a-4b2a-9d99-048e655693a6/content> (Дата звернення 10.11.2024)
2. Мазур Л. І. Самоідентичність особистості як філософсько-антропологічна проблема : монографія. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2012. 432 с.
3. Філософія критичного мислення та прийняття рішень. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi78/0057840.pdf> (Дата звернення 09.11.2024)
4. Блез Паскаль. Думки. К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2009. 704 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Pascal_Blaise/Dumky.pdf (Дата звернення 11.11.2024)